

TRIBUNA

REVISTA POLITICA ȘI CULTURALA

APARE SAPTAMANAL SUBT INGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL:

- Octavian C. Tăslăuanu . Trei luni pe câmpul de războin.
Dr. O. Ghibu Kornéla Tivadar.
Cântece populare din război.
Zaharia Bârsan In lume (poezie).
Dr. Costin A. Stoicescu . Războiul ne este necesar.
„Tribuna“. Un articol care nu a apărut.

CRONICA:

- Politică: Intrarea Italiei. Acum! Din scrisoarea unui preot de peste munți. Cazul Italiei. Provocări nemțești.
Din mișcarea culturală: Habsburgii, Ungurii și Românii. Concertul d-nei Lucia Cosma. Inimă de frate.— Epiloguri.
-

BUÇUREȘTI

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA „LIBRĂRIA STĂNCIULESCU“

Bulevardul Elisabeta No. 5

PREȚUL 20 BANI

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucșan, D. N. Ciotori,
Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moța, Em. Panaitescu,
Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr.
O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei | 6 luni — 5 lei

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SAPTĂMÂNALĂ

TREI LUNI PE CÂMPUL DE RĂZBOIU ¹⁾

10 Septembrie.

Până dimineața ne-am mai adunat și am plecat peste Nistru la Nikula. Pe drum ne întâlnim cu mulți prizonieri ruși și cu șiruri neîntrerupte de răniți. Pe un câmp stăteau țărani din satele evacuate. Priveliști triste, ce ne desvălușe barbariile războiului.

Ni se spune că armata austro-ungară și cea germană e învingătoare pe toată linia și că Wilhelm dictează pacea. Vestea ne lasă neîncredători și triști. Se mai zvonește că vom avea o zi de odihnă, asta ne mai învesește. După prânz ne-am dus la Ryczichow. N'am intrat în sat, fiindcă era în zona artileriei rusești, ci am rămas pe o arătură. În ținutul acesta trebuie să fi fost lupte crâncene. Nu vedeai decât morminte proaspete, cu mici cruci de crengi la creștet, arme rusești distruse, grămezi de muniții și cadavre rusești neîngropate. Mi-s'a părut că morții ruși au fost cu intenție uitați pe câmp și prin șanțurile drumului. Ei aveau să ne îmbărbăteze și să ne deie iluzia biruinții. Noi am descoperi, însă, o grămadă mare de arme de ale noastre, ascunse între niște case pe o culme. Erau la vre-o mie—și nu ni-au insufletit de loc.

1) Acest fragment face parte dintr'o lucrare mai mare ce va apare. zilele acestea supt titlul de mai sus. Autorul ei, d-l Oct. C. Tăslăuanu, directorul revistei „Luceafărul“ din Sibiu, a trecut abea de câte-va zile granița, înainte de a fi retrimis în frontul din Galiția unde a luptat trei luni în rândurile armatei austro-ungare. Cartea d-lui Tăslăuanu va aduce un mare serviciu și va fi de sigur o lectură de senzațională și palpitantă actualitate. (Nota Red.).

Aici am văzut ce josnică e bestia umană. Trei pași de la drum, întins pe spate, zăcea un cadavru în uniformă rusească. Fața-i era neagră-vânăță, cu spume pe la colțurile gurii, cu ochii holbați spre cer și cu brațele răstignite. Era un flăcău de vre-o 25 de ani, frumos și voinic, blestemat de soartă să putrezească aici pe câmp ca o jertfă a sălbătăciei omenеști. Viermii îi sfredeleau nările, încordându-și trupurile de șuruburi elastice; balele din gură i se scurgeau în șiroaie de spumă murdară pe bărbie; tunica de pe piept îi era ruptă și numai o baltă de sânge închegat în straturi groase, prin cari rămău și forfoteau insectele hiene, ce-i desgropau inima; o cioară i-se așezase pe frunte și, chiorindu-se hoțește în toate părțile, își isbea ciocul când într'o orbită, când într'alta, își întindea gâtul și înghițea bucățele de ploape rupte de pliscul ei flămând... Moartea încremenise pe buzele cadavrului un zâmbet sarcastic, disprețuitor, par'că își bătea joc de omenire, de cultura și de morala ei. Buzunarele hainelor erau scoase afară și la adierele vântului se clătinău amenințător... Stărvul vorbea celor ce s'apropiau: Bestii nemernice, m'ați ucis, m'ați jefuit și m'ați lăsat prada corbilor și viermilor... Plecați, nu vă uitați la mine, căci nu mai am ce să vă mai dau. Lângă el era aruncată o spadă pătată de sânge uscat. Am luat-o și o păstrez ca o amintire o scârbei și a groazei trăite în această zi.

Peste noapte medicinistul Bogdan, ducându-se la o parte, într'o pădure, a fost atacat de un civil rutean și străpuns cu un cuțit în braț. Ruteanul a fugit prin pădure, fără să poată fi prins de patrulele ce l-au urmărit.

11 Septembrie.

Ne gălesc bucătăriile. Bucuria noastră. Ne ospătăm zdravăn, căci cine știe când le vom mai vedea, de le-om mai vedea.

Primim ordinul să înconjurăm pe Ruși din Mikolajow. Eu sunt trimis cu două plutoane pe înălțimea Lubiana, în locul cel mai primejdios. Pornim cu capetele în pământ, înaintând prin șanțurile drumului, ca să nu fim văzuți. Treccm pe lângă artileria noastră, ce vărsă ghiulele din

peste 16 guri de tun. Făceau un zgomot infernal... Ne mirăm că stau neacoperite și că soldații se plimbă pe câmp cu munițiile.

Pe drum aflăm că Rușii s'au retras. Ne întoarcem la Dmytrze. Cum ajungem ne desfășurăm în linie de trăgători și înaintăm întreg regimentul, companie după companie, spre Horbacze. În fața satului trecem printr'un cumplit foc de șrapnele rusești, bine țintite, cari ne rup multe linii. Moartea urla pe deasupra capetelor noastre și noi mergeam înainte fără să ne pese de ea. O șrapnelă explodează deasupra capului meu și presiunea aierului mă clatină depe picioare, svârlindu-mă trei pași la dreapta. Cad în brânci, dar mă ridic repede și conduc mai departe compania.

Mergeam în fruntea ei, iar comandanții plutoanelor la distanțe după mine. În plutonul întâi se isbește o nebună, omoară pe camaradul Streitfeld și câțiva soldați, dar mergem tot înainte.... Ajungem în sat sub coastă, ne oprim. La stânga noastră sunt bucovinenii dela regim. 41 infanterie, înaintează și ei voimicește, dar mușcă mulți în iarbă; răniții se vaetă și se târăsc pe brânci, pe buci, care cum poate, spre ambulanță. În sat șueră gloanțe... soldații se pitulă prin case.... ofițerii îi mână înainte cu săbiile și revolverele. Plecăm și noi, trecem coasta peste arături... gloanțele ne cântă tot mai aproape de urechi... soldații își smâncesc capetele spre piept la dreapta și la stânga, s'apleacă. S'amestecă companiile... În jurul meu rămân vr'o 20 de inși...., nu mai știu unde e maiorul, unde sunt comandanții plutoanelor mele.... Celor din jurul meu le strig: înainte...

Dau peste o linie de honvezi, ce nu vreau să se miște.... scot revolverul și-i ameninț.... Cei ce era să fie împușcați de mine sunt 2 ofițeri, un căpitan și un locotenent, deci ofițeri activi.... de rușine o iau în altă parte.... zăresc o pădure și aud că ai noștri strigă: hurrah!... Înainte băcți!... strig din nou.... coborîm coasta mulți, în disordine.... dintr'o coastă din stânga ne iau la țintă din flanc Rușii.... cad mulți dintr'ai noștri....

Strigăm toți: hurra-a-a-h!... văile și pădurea ne poartă glasul, îngânându-ne. Mă opresc într'un șanț bun, făcut de Dumnezeu la 200 de pași de pădure, care nu știam cât fi de mare.... focul din flanc al Rușilor mă făcuse prudent.

În stânga noastră nici o mișcare. Într'un târziu trece camaradul Michaelis, librarul din Sibiu, strigând într'o ungurească caraghioasă: Elöre! (înainte....). Gornistul sufla, tamburul bătea toba și el, însoțit de vreo douăzeci de oameni mergea orbește, strigând mereu Elöre! Elöre!.

Il văd cum intră în pădure... la marginea pădurii s'aprinde o casă, limbile de foc pârlesc crestele copacilor. Deodată se face tăcere.... În șanțul meu s'adunaseră vreo 40—50 de soldați glotași, de rezervă și activi, dela diferite companii și regimente. Aștept.... Inserază....

Din pădure văd venind spre noi niște umbre. Sunt ai noștri, cari se întorc din pădure. Li întreb: „Ei, ce ați văzut pe-acolo?“—„Copaci“—răspund soldații. Între Rușii din pădure erau mulți Români basarabeni, după spusa unor prizonieri. Ne luptaserăm deci Ardeleni și Bucovenieni împotriva Basarabenilor. Am blestemat și pădurea și soarta ce ne silca să ne ucidem frate pe frate... Rând pe rând se întorc din pădure camarazii Michaelis, Comanescu și Fincu, acești doi din urmă dala batalionul I al regimentului nostru. Ne adunaserăm la vreo 150 de oameni în șanțuri. Dela comandantul regimentului primim ordinul să rămânem în pozițiile ocupate. Puncem santinele și așteptăm. Ne găsește o patrulă trimisă de maiorul nostru, care ajunsese la aripa stângă, aproape de pozițiile rusești, însoțit numai de câțiva oameni. Pe întuneric era să-i prindă cazacii.... Ne-am hotărât să rămânem până dimineața aici toți 150. S'a întâmplat însă un lucru de necrezut, care ne-a risipit.

La aripa dreaptă auzim o trâmbiță de-a noastră sunând „Adunarea“. La o distanță de câteva sute de pași de dușman, signale de trâmbiță! Nu ne credeam urechilor. Comanescu și Fincu au crezut că s'adună batalionul lor. Au plecat cu jumătate oamenii. Peste zece minate Rușii au deschis un foc violent asupra noastră să ne prăpădească nu alta.

Am făcut chitic. Pe cei ce plecaseră să-și găsească batalionul i-au împrăștiat ca pe o ceată de potîrnichi. Mie 'mi era frică de ai noștri din dreapta și dela spate că vor răspunde. Am fi ajuns între două focuri. Peste o jumătate de ceas, când au încetat Rușii, am șters-o repede înapoi, până după creasta arăturilor. Ne-ăm sgulit într'o gaură largă și am stat până dimineața, dărdăind de frig. Rămăseserăm vre-o 15 inși. Neamțul Michaelis mă tot muștra că am călcat porunca. „Dacă vrei te poți duce înapoi“ îi spuneam, bătându-mi joc de disciplina lui fără rațiune.

Octavian C. Tăslăuanu

KORNÉLA TIVADAR

În mai multe din orașele mari ale României există și școli ungurești pe seama copiilor unguri, ai căror părinți, neputându-se feriți în „Hungaria felix“, au trecut în „țară“ unde banul se câștigă mai cu înlesnire și unde traiul e mai ușor. Pretutindeni aceste școli sunt și mijloace pentru închegarea elementelor ungurești răslețe. Prin ele ungurii veniți de dincolo își conservă individualitatea etnică și-și cultivă sufletul potrivit necesităților lor.

Astfel de școli sunt în București, Pitești, Ploești, Galați, Brăila, Buzău, Giurgiu și în alte câteva orașe. Mulțumită raporturilor de prietenie dintre guvernul român și dintre Austro-Ungaria, ele s'au dezvoltat, ca și școlile germane, nesupărate de nimeni, așa că astăzi sunt adevărate citadele de viață ungurească în România.

Dacă ar urmări cineva de aproape viața și dezvoltarea acestor școli, ar putea trage încheieri foarte caracteristice și instructive.

Iată, în rândurile ce urmează, un singur moment, care ne face posibilă înțelegerea unei stări de lucruri și a unei perspective de ordin vital pentru neamul nostru.

În Brăila sunt două școli ungurești, una romano-catolică cu șase clase primare, cu o grădină de copii și cu un curs profesional de trei ani,—și una calvină.

În cea calvină intră, pe lângă cei vre-o 25 de copii

unguri, și un băiat român cu numele de *Teodor Cornilă*. Tatăl băiatului e gardian la docuri și e de loc din Zernești, comitatul Făgărașului.

Kornéla Tivadar,—așa i se zice în școala din Brăila bietului românaș dela Zârnești, unde Radu Șerban i-a în-genunchiat pe Unguri— e un băiat de 13 ani. Înainte de a fi venit, acum trei ani, în țară, a învățat patru clase primare în Transilvania și anume două în școala românească din Tohanul vechiu și două în cea ungurească din Zirnești (unde este și școală românească). Ajuns în Brăila, unde tatăl său a venit cu gândul să stea câțiva ani până ce-și va câștiga ceva parale, cu cari să se întoarcă acasă, el a intrat după sfatul părintelui său, tot în școala ungurească pe care o cercetează de trei ani.

Să ne dăm puțin seama: ce s'ascunde după aceste lucruri, la aparență de o importanță curat personală?

Copilul a cercetat primele două clase la Români, dar după cum spune el acum, școala era ungurească, căci pentru limba românească n'aveau decât „Carte de cetire“. În adevăr, așa de tare s'au maghiarizat școlile românești din Transilvania de opt ani încoace (dela legea lui Apponi, 1907), încât copiii, în logica lor, elementară însă foarte dreaptă, cred că școala e ungurească. Așa de ungurească era școala românească din Tohanul vechiu pentru Cornilă și pentru tatăl său, încât trecând le Zernești, i s'a părut că e mai bine să nici nu mai meargă la școala care după nume e românească, iar de fapt e ungurească, ci să meargă de-a dreptul la școala ungurească. Și așa Românii nu aveau nici un drept limba lor și așa nu e primită nicăieri, dacă vrei să trăiești trebuie să te dai cu ungurul. A învățat deci două clase curat ungurești, dar ajungându-l pe tatăl său sărăcia la os, a trebuit să ia lumea în cap și să plece în țară.

Dar cum Românii din Transilvania, fie că pleacă în România, fie că se duc în Rusia sau în America, pleacă cu gândul hotărât de a se întoarce după câțiva ani la vatra părintească, așa și bătrânul Cornilă. S'a gândit să stea vre-o 2—3 ani în țară, să facă ceva parale cu cari să-și poată plăti datoriile și cu cari să se apuce de ceva, și apoi

să se întoarcă în satul lui de sub Piatra Craiului. Ajuns în Brăila, nimic n'a intervenit, ceea ce să-i fi putut schimba mentalitatea. Știă el că, după ce se va întoarce acasă, o să dea de aceleași greutăți, dar sentimentul de alipire față de pământul strămoșesc îl lega puternic de acest pământ. Și când a auzit că și în Brăila sunt școli ungurești mari, și a înțeles că unгурii sunt mulți și tari și în țara românească, nimic nu i s'a părut mai simplu decât să-și dea copilul tot la școala ungurească.

Unguru-i blăstămat; el e tare și mare și ori unde te învârtești, dai tot de el, și, deci, dacă vrei să trăești în țara lui, trebuie să te dai după el....

Și așa a ajuns Teodor Cornilă la școala ungurească din liberul Regat al României. De 3 ani de zile se înfruptă pe acest pământ liber, de carte și de cultură ungurească, băiatul gardianului dela docurile Brăilei, ca un simbol al stării sufletești în care i-a adus pe Români din Ardeal școala ungurească a ultimului deceniu și ca o amenințare înjosoare pentru viitorul spre care merg cele trei milioane și jumătate de nenorociți de dincolo de Carpați....

Biet neam, care ni-l-ai dat astfel pe Kornéla Tivadar.

Dr. O. Ghibu.

CÂNTECE POPULARE DIN RAZBOIU

*Frunză verde de stejar,
Plânge mândra cu amar
Că și eu suspin mereu
C'am plecat din satul meu
Să murim streini pe-aici
Mii și sute de voinici!*

*Frunză verde de măr dulce,
Maică-aminte nu ți-aduce
Cum sângele mi se scurge
Și din mâni și din picioare
Pe holde și pe răzoare.
Din picioare și din mâni
Pe spini și pe mărăcini.*

IN LUME...

— „Eu m'am luptat cât am putut
 Și-am dus'o așa... cu rău. cu bine,
 Mă știe Domnul și pe mine
 Cum am făcut de te-am crescut
 Și câte nopți n'am petrecut
 Gândindu-mă la tine!

Tu știi... necazu-i partea mea,
 Destul m'a bântuit năpasta,
 Ehe, dacă-mi trăia nevasta
 Noi nu era să fim așa!
 Dar ce să faci când Domnul vrea?..
 Așa-i viața asta!

Și vezi... la noi în sat e greu...
 Mai bine-*du-te*... lumea-i mare,
 Apucă și tu vre-o cărare
 Și să te'ndrepte Dumnezeu...
 De unde știi norocul tău
 Din care colț răsare!...“

* * *

Din deal un cântec trăgănat
 Se lasă liniștit în vale...
 Feciorul se oprește 'n cale,
 Oftând se uită peste sat
 Și-apoi se duce legănat
 De doina lui de jale...

Bătrânul stă pierdut în prag
 Privind la cel care se duce,
 Intinde brațul să-l apuce
 Dar vrerea lui se pierde'n vag...
 — „O, Doamne, fi-i de-acum toiaș,
 Ajută-i sfântă cruce!...“

RĂZBOIUL NE ESTE NECESAR

Pentru a nu știu câtea oară trecem prin momente critice, prin momente de fierbere generală, unii se bucură cu bătaii largi de inimă că dorința pare a li se apropia de împlinire, alții se îngrozesc în fața spectrului sinistru, la care cei d'întâi se închină. Și unii și alții invoacă argumente „de interes general“ în sprijinul atitudinii lor, de fapt, însă, la cei mai mulți agitația nu e decât de ordin sentimental și egoist. Problema cea mare, problema războiului, se pune, însă, pentru neamul nostru cu altă înfățișare decât cea sentimentală; și numai cunoscându-i *această* înfățișare ne putem da seama și dacă ne e necesar și în ce fel ne e necesar războiul, și dacă e acum sau mai târziu momentul când trebuie să ne hotărâm într'un fel.

Ne e necesar războiul?... Iată prima și fundamentală întrebare la care trebuie să răspundă judecata rece!

Necesitatea războiului poate rezulta pentru un popor, din două feluri de cauze: din cauze externe și din cauze interne.

Necesitate externă poate fi războiul și atunci, când a stat în fața chestiunii: ori războiu, ori moarte politică. Deci, necesitatea războiului poate rezulta din provocare, din amenințare externă.

Necesitatea externă poate fi războiul și atunci, când schimbări politice ce amenință să se întâmple între state vecine, pun pe un popor într'o stare de inferioritate amenințătoare; acesta a fost cazul Angliei în războiul actual.

Iată cauze externe cari pot face ca războiul să fie o necesitate.

Dar războiul poate fi necesar și din cauze interne. Așa a fost pentru Germania războiul actual, consecință inevitabilă a felului de expansiune a forțelor populațiunii sale progresânde.

Și din cauze interne poate fi războiul o necesitate atunci când evoluția unui popor provoacă, nu o stare cu înfățișarea măreață pe care o avea de ex. vicața poporului german acum zece luni, ci o stare de decrepitudine și

desagregare amenințătoare, care duce la ruină, la faliment. Atunci războiul e singurul și supremul mijloc de regenerare..... sau de pieire: cazul Turciei.

Cum se prezintă lucrurile la noi?

Problema noastră externă e clară, în principiu: ne aflăm în pragul unor schimbări politice în jurul nostru, cari vor da naștere, — oricare ar fi puterile care vor învinge,—la o grupare de forțe și de interese cu totul alta decât cea care a dăinuit până acum.

Interesele învingătorilor vor fi mai ales de natură economică, și vor avea două izvoare: unul, tendința de expansiune a grupei de puteri mari care va învinge; altul, tendința de expansiune a statului sau statelor balcanice care vor sta sub ocrotirea învingătorului. Din tensiunea dintre aceste interese și interesele celor ce vor rămâne învinși, se va naște viitoarea înfățișare a „chestiunii Orientului“, despre care, desigur, nimenea nu crede că-și va găsi groapa în viitorul congres european. Această nouă „chestiune a Orientului“, pe care o va crea viitoarea pace, va prezenta, pentru noi, întru atâta un aspect diferit de acela care a dus la războiul de azi, întrucât, cum am zis, ea nu va mai avea numai un singur izvor—interesele protivnice ale marilor popoare dela Nordul nostru,—ci va mai avea și un al doilea, tot atât de viu, dacă nu tot atât de intens: interesele puse în stare de a se exercita, ale popoarelor de la Sudul nostru. Astfel centrul de gravitate al conflictului de interese dintre marile puteri nu se va mai mărgini numai la peninsula balcanică în jos de Dunăre, ci se va lărgi,—sau poate se va strămuta,—și la noi, și peste noi.

Iar întrucât exercițiul acestor interese se execută pe cale politică, deci „in extremis“ pe calea armelor, noi vom avea de suferit, de aci înainte, nu numai presiunile laterale dela Nord, ci și o puternică presiune în plin piept, dela Sud. Și tot așa de simțit va fi acest element nou și pe terenul luptei zilnice, pe terenul economic.

Față de aceste perspective, ni se impun trei reforme ale alcătuirii noastre de stat. Mai întâiu, ni se impune o reformă a granițelor noastre: e o chestiune vitală pentru

soarta noastră într'un viitor războiu, ca din granițele noastre să fi dispărut cele trei unghiuri, care ne încovoie în trei direcții și ne paralizează orice încercare de mișcare autonomă. Dar aceasta este chestiunea cea mai mică.

Chestiunea fundamentală pentru noi este, ca viitoarea configurație a Orientului European, cu noul conflict de interese căruia va da naștere, să ne găscască în stare de a putea pară, nu numai presiunile laterale dela Nord, ca până acum, ci mai ales pe cea dela Sud, pe care o vedem mai periculoasă chiar, și mai activă, întrucît va fi un instrument în mâna altora și nu va avea contrabalansul pe care-l dau cele două presiuni laterale dela Nord una față de alta. Și pentru a putea pară cu succes această presiune, ni se cere forță, forța elementară, care rezidă în numărul și în calitatea populației. Această forță nu o vom avea, dacă vom apărea în „lumea nouă“ așa cum suntem azi; deci, trebuie să ne-o câștigăm, suntem datori să ne-o câștigăm, adăogând la forțele libere de azi ale națiunii noastre pe cele ce servesc, deocamdată, interese străine și protivnice nouă.

În sfârșit, pentru a fi capabili să trăim sub noul regim politic, ce va creia viitoarea constelație a intereselor antagoniste aci, în Orient, trebuie să reformăm viața noastră economică: va trebui să reprezentăm o forță economică mai mare, o forță economică mai complexă și mai completă, o forță economică mai independentă, prin aceasta, de condițiile de viață ale altor popoare. Și pentru această reformă ne trebuie o creștere de populație, o alcătuire socială capabilă a răspunde condițiilor de luptă arătate mai sus. Dar ne mai trebuie și creierea unor condiții externe de dezvoltare mai sigure, condiții de înflorire și de expansiune a acestor forțe, ne trebuie siguranța că pulsul nostru va avea pe unde bate în această lume și că nu va fi încătușat cu lanțuri care să ne sufocă.

Și cum putem obține toate aceste pulsuri, toate aceste garanții că viața noastră de mâine nu va fi înăbușită de alții, ci va avea posibilitatea internă și externă de a dăinuî mai departe, de a înflori după firea și puterile ei? Cum vom putea obține toate acestea azi, când nimenea nu dă,

ci toți vor să iă, și ce e drept și ce nu e drept, dela vecin? Cum altfel decât prin războiu, prin moneda care singură, azi, are curs pe piața politică?

Iată războiul ca necesitate externă pentru noi!

Dar acesta nu e singurul aspect sub care războiul ni se prezintă ca o necesitate. Sunt cauze interne la noi, care-l cer imperios, tot așa de imperios, dacă nu și mai mult ca cele externe.

Evoluția noastră istorică, de care nu putem fi acuzați, ci ai cărei victime nenorocite suntem,—la care am fost condamnați de situația noastră aci, în Orient, și de condițiile generale de viață și de cultură ale popoarelor ce ne înconjoară, care au stat în conflict peste capul nostru de-a cursul veacurilor,—această evoluție a creiat la noi o alcătuire socială care face imposibil un traiu sănătos, pentru întregul popor, și a făcut să se alcătuiască în sânul fiecăreia din clasele sociale și în poporul întreg, un suflet viciat, incapabil de a susține viața organismului complex și sensibil al unui stat modern. Este o evidență crasă pentru orice om, care-și dă seama de condițiile în care poate exista un stat liber, că cu acest suflet și cu această alcătuire socială de azi poporul Român nu va mai putea trăi ca entitate politică, atunci când noua grupare de interese ce va urmă păcei viitoare va canaliza conflictul dintre ele într'o tensiune normală, rațională. Vom fi atunci o a doua Polonie, și vom urmă soarta celei dintâi, căci sufletul ne este incapabil de a se opune și în viața noastră socială de azi nu poate încolți germenul remedului. Iar viața socială a unui popor nu se poate transforma, decât atunci când sufletul lui însuși s'a transformat mai întâiu.

Trecutul nostru ne-a condamnat la o viață dependentă. Dar situația noastră geografică a venit să se pună d-a curmezișul acestei fatalități, și ne-a arătat întotdeauna o porțiță de scăpare în pluralitatea marilor noștri vecini. Ocârmuirea țărilor Române a fost, cu rari excepții, obținută de domnii noștri numai prin „protecție“ sau cu ajutor străin, și a fost pusă de ei la discreția intereselor străine pentru satisfacerea poftelor lor egoiste. O fatalitate

și aceasta, o fatalitate care ne-a făcut mai puțin dependenți decât pe alții, care au avut un singur stăpân; o fatalitate, pe care mulți o slăvesc ca pe o înțelepciune a Domnilor, o fatalitate care, însă, ne-a stricat sufletul și l'a lăsat găunos, găunos de acea măduvă, care deosebește, în vieța întregului Univers, pe ființele independente de paraziți. Căci precum ocărmuirea țării a fost aproape întotdeauna obținută și menținută în funcție de interese străine, deci în afară de interesele pe care le reprezintă această demnitate, și deci prin mijloace altele decât aptitudinile ce comportă o astfel de sarcină, tot astfel toate celelalte demnități și slujbe în stat au fost sau au devenit „situații“ obținute și menținute în funcție de interesul ocărmuirii sau al celor mai mari, deci în afară de interesele obștești și prin mijloace altele decât aptitudinile ce îndreptătesc purtarea acestor sarcini. Și precum obținerea și menținerea tuturilor demnităților și slujbelor în stat a fost în funcție de alte interese decât cele ale cauzei și cu alte mijloace decât cele cerute de cauză, tot astfel exercițiul tuturilor demnităților și slujbelor a trebuit să fie în funcție de alte interese decât ale cauzelor ce reprezentau, cu alte mijloace decât cele cerute de interesul general, și în alte scopuri decât singurul lor scop suprem: binele public.

Din înlănțuirea aceasta fatală a consecințelor unei situații nenorocite, a rezultat starea generală în mijlocul căreia s'a plămădit, în decursul veacurilor, sufletul nostru. Trei defecte mari constituiesc elementele esențiale ale sufletului reprezentanților organelor statului:

1. Lipsa de conștiință și de respect pentru interesul și scopul funcției. Nu există decât interesul, scopul reprezentantului, funcția este mijlocul de satisfacere, iar mijlocul de a obține funcția este *oricare*, indiferent de cerințele ei. De aci decurge lipsa de respect, disprețul pentru tot ce e capabil, pentru tot ce e pregătit pentru un anumit scop, pentru tot ce e valoare și muncă în genere: *oricine* poate obține și face *orice*, dacă știe... „să se învârtească“.

Pregătirea, munca, sunt semne de inferioritate, iar posesiunea celorlalte mijloace de a „ajunge“, dă drept la

obărsnicie, la sfidare, la insolență față de toți de care nu depinzi.

2. De aci decurge un al doilea defect: convingerea că este inutil și imposibil de a face binele și dreptul, de a face ce dictează rațiunea și conștiința, de oarece o asemenea purtare e în contradicere cu interesele „celor mari“, în contradicere cu practica generală și, mai presus de toate, pentru că o asemenea purtare te pune în stare de inferioritate față de ceilalți. Și atunci, satisfacerea intereselor tuturilor celor de care ai sau ai putea avea nevoie este norma de conducere în orice funcțiune publică sau particulară.

3. De aci rezultă, în sfârșit, al treilea și cel mai mare defect: *lașitatea*, temerea de a face ce trebuie și cum trebuie, neîncrederea în succesul binelui, neîncredere și temere, fie din cauză de incapacitate, fie din convingerea empirică, că binele, adevărul, dreptatea, munca nu triumfă, ci sunt cei mai mari dușmani ai interesului personal.

Cu aceste defecte eram înzestrați când am devenit un stat liber, și cu ele am rămas, căci sistemul s'a continuat. Astfel, din vechime, până azi, exercițiul puterilor organelor statului nu a făcut decât să încurajeze șiretenia și corupția, asuprind valorile și munca, să proclame șarlatania, lingușirea, venalitatea ca mijloace de traiu, și să creieze prin aceasta numai nedreptăți, aproape fără excepție. Și astfel sufletul reprezentanților organelor statului a devenit sufletul întregului popor. Acest suflet e șiret, neîncredător în bine, disprețuitor de luptă, laș mai presus de toate, neîncredător în propriile sale forțe, e un suflet parazită, un suflet șarlatan, de pomăniagiu nesățios, de putregaiu moral și social. Și acest suflet e altoit pe o împărțire socială imposibilă, revoltătoare, neviabilă.

Acest suflet trebuie sau să dispară din noi, sau dispărem noi, care-l purtăm, ca stat și ca popor! Iar pentru că să dispară în noi, ne trebuie o lovitură, o ciocnire catastrofală, care să distrugă părțile rele și să lase să țâșnească din el seva bună, virilă, închistată de veacuri sub coaja nenorocirilor trecutului. Iată de ce mai ales ne trebuie războiul; mai presus de toate din cauze interne, care ne descompun!

Războiul, numai războiul crâncen ne mai poate tă-

mădui de relele sufletului nostru, un războiu care să ne sguđuie, care să ne ceară sacrificii mari de sânge, un războiu care să ne ceară toată sforțarea de care suntem capabili, care să nu „protejeze“ pe nimeni, un războiu care să nu cruțe pe orășanul șarlatan și incapabil, pe funcționarul, pe fasonelul pomanagiu și imbecil, un războiu care să trezească pe țăranul adormit în întunericul neștiinței, de foame și de disperare; dar un războiu de dreaptă răsplată, un războiu de victorii, care să arate neputincoasei „talpe“ a țării toată forța ei, care să-i arate că există o răsplată pentru faptele adevărate, care să o facă conștientă de rolul sforțării și să-i dea curajul de a face sforțări, un războiu care să sguđuie inima și a unui imbecil,—și de durerea probei, dar și de măreția succesului,—care să răstoarne și să prăbușească tot putregaiul din neam și să răscolească toată vigoarea forțelor lui ascunse, dar nepierdute! Iată ce ne trebuie, ca să mai trăim!

De un asemenea războiu suntem capabili, un asemenea războiu trebuie să-l dorim, să-l cerem, ne este absolut necesar. Și momentul e acum cel mai prielnic. Lumea e într'o nouă fierbere, taberile încăierate se află ambele în situații critice, iar nouă ne bate inima mai cu putere. De-ar fi orice greutate, neamul românesc trebuie să fi produs pe oamenii care să le poată învinge, căci e un neam în creștere, și greutățile trebuie învinse acum, acum ori niciodată.

De aceea cerem războiul, poporul să ceară războiul! Invățați, cuvântători, preoți, învățători! Îmbărbățați poporul, scrieți, vorbiți, cereți Românului să se deștepte, să strige alarma, faceți ca inima-i să se cutremure, și să tresalte, sub bătăile ei și glia ce ne poartă și cei ce stau în fruntea ei, să se spargă lanțul ce ne încătușează și să se reverse oștile noastre departe, departe, până'n acele zări, unde răsună graiu și curge tot sânge românesc!

Așa ne cere *judcata*. Să o ascultăm, să ne încălzim la razele ei, și într'un glas, cu toții, să strigăm: Ura! 'nainte! Ura!

UN ARTICOL CARE NU A APĂRUT...

In săptămâna trecută, „Românul“ din Arad, ne-a sosit cu patru coloane albe în fruntea numărului. Patru mari goluri făceau mărturie că nici astăzi, când Ungaria ar avea toate motivele să cruțe toate susceptibilitățile noastre, opera de mutilare și sugrumare a românilor din Ardeal nu a încetat o clipă.

Câteva zile în urmă am răușit însă să aflăm știri și mai precise asupra acestei neobișnuite victime a cenzurei ungurești. Victima e un articol scris, nu de redacțiunea „Românului“, ci chiar de d. dr. Iuliu Maniu. Rostul articolului era de a răspunde la o cuvântare ținută de contele Tisza în parlamentul unguresc. Contele Tisza spusese că după războiu toate naționalitățile din țară va trebui să-și dea mâna la înfăptuirea idealului politic unguresc: statul național maghiar.

Această ultimă și neînchipuită sfidare și rănire a celor mai sfinte sentimente de demnitate și conștiință a neamului nostru nu putea să rămâie fără răspuns. A ne cere ca să punem noi singuri mâna la opera de distrugere a ființei noastre, cinismul, unei propuneri de sinucidere de dragul dușmanului, era mai mult decât se putea tolera chiar și în momentul războiului european. D. Maniu nefiind membru în parlamentul unguresc—grație bunăvoinei contelui Tisza și a d-lui Ieszenszky cari au „făcut“ alegerile—dânsul nu putea să ia decât calea publicității. Aceasta i-a fost însă de-asemenea închisă prin cenzură. De aici coloanele albe ale „Românului“.

Pentru a arăta gravitatea faptului ar trebui să amintim încă odată cititorilor cine este d. Maniu. Dar în România, ca și în Ardeal, oricine știe că dacă alții poartă titlurile, d. Maniu este azi adevăratul șef al partidului național român din Transilvania.

Prin siguranța și claritatea judecății, prin energia cumpătată, prin tact și prin intransigența neîmpăcată a opiniilor și atitudinilor sale politice, d-sa a izbutit să câștige cea mai mare autoritate în viața politică a românilor de

peste munți. Aceasta i-am recunoscut-o totdeauna și noi cari am avut uneori și cuvinte de critică pentru d-sa.

Pentru aceea cenzurarea în întregime a articolului d-lui Maniu nu e una din obișnuitele mici isprăvi ale acestei instituții ungurești. D. Maniu e glasul cel mai autorizat al partidului național.

Prin el vorbește însuș partidul național, însuș neamul nostru. În glasul lui împletit din amestecul milioanei de glasuri, din sinteza celor trei milioane și jumătate de români ardeleni, în glasul lui se înăbușe graiul neamului nostru din Transilvania. Aceasta e semnificația gestului cenzurii ungurești.

Clipa în care ea a suprimat scrisul d-lui Maniu e de sigur un punct culminant în istoria noastră.

Niciodată, de 50 de ani poporul nostru în Transilvania nu a fost mai nefericit ca acum.

Ca sclavul, legat și bătut până la sânge, el ar vrea să scoată un șipăl, un gemăt, dar glasul lui e înăbușit: călăul îi pune căluș la gură.

Oare va mai trebui să aștepte mult până la ora când lanțul se va rupe și când călușul i se va lua?

„TRIBUNA„

CRONICI

Politică.

Intrarea Italiei. Intrarea în acțiune a Italiei e un semnal, un sunet de goarnă și pentru noi: acum și ceasul nostru a sunat. Avem convingerea neclintită că numai puține zile ne despărțese de evenimentul cel mai mare al vieții noastre ca persoane și ca neam. În scurtă vreme, trei state latine se vor uni în aceeaș tabără în luptă împotriva maghiaro-germanismului, violent, brutal și asupritor. Trăiască Franța, trăiască Italia, trăiască România mare!

Acum! Dintr'o scrisoare primită de peste munți reținem următoarele rânduri pline de durere:

„... ori să nu mai veniți niciodată. Ce-ați mai și putea căuta în satele noastre pustii, cu sufletele prefăcute în cimitire, cu cruci în loc de flori și în loc de cătece și veselie cu jale și — blestem.

Să nu mai veniți niciodată. Nici la toamnă, după seceriș, nici la primăvară după ce munții își vor fi desbrăcat haina lor de zăpadă... Ce-ați mai și putea căuta în satele noastre pustii? Morții ni-i vom și îngropa și singuri. Lăsați-ne și atunci singuri, cum singuri ne-ați lăsat până au plecat și cei din urmă...

Da, da, știm noi că ne iubiți și că veșnic vă gândiți la noi. Dar nu mai *gândiți* atâta, ci strângeți-vă rândurile și porniți odată. Porniți *acum*, ori nu mai veniți niciodată. Ce-ați mai și putea căuta în satele noastre pustii, cu sufletele prefăcute în cimitire, cu cruci în loc de flori și în loc de cântece și veselie cu jale și — blestem“.

Dir. scrisoarea unui preot de peste munți : „De când ai plecat, am avut mari lupte pentru susținerea școlii și pentru echilibrarea bugetului bisericesc. Am izbutit după enorme eforturi să creiez chiar și câteva fonduri noi; unul e al văduvelor și orfanilor, altul e „fondul tinereții“. Dar ce folos? Fondul a rămas, dar tinerețea a dispărut și mi se rupe inima când văd mândrul meu sat ca un copac vânjos, dar desfrunzit de vijelie“...

Cazul Italiei. In „Neamul românesc“ dela 10 Mai d. N. Iorga publică, sub titlul de sus, un articol a cărui încheiere o reproducem aici:

„Italia a iscălit, se spune cu siguranță, tratatul ei cu Tripla înțelegere. Deci... Dar iată că o lovitură se dă acolo, din acelea al căror meșteșug îl are Gilotti, un bărbat de Stat a cărui garderobă e totdeauna plină. Socialiștii, flămânzii demonstrează. Parlamentarii ar vrea mai bine decât trânta dreaptă o târguială cu piedică.

Și iată cutare politician-tip al României, care, în opoziția lui desperată, deci generoasă și idealistă, te prinde de haină și scâncește lăcrămos. Nene dragă ce ne facem! Ne-a trădat Italia? Văzuși pe Machiavelli cum ne-a tras pe sfoară! Își căutau interesele, frații atunci când noi așteptam... Ce ne facem, nene dragă! Ce face Guvernul.

A fost spaima unei zile, dar câți speriați, câți nenorociți!

Și, iată, nu pot lăcrăma cu acești desolați. N'ar mai avea viața niciun preț pentru mine dacă n'aș crede, nezguduit în două adevăruri mari: că dreptul nu este o ficțiune metafizică, ci o necesitate a lucrurilor, fără care stabilitatea în legăturile dintre oameni nu se poate atinge și, al doilea, că nici o putere nu poate fi anulată prin nici-o dibăcie.

Se poate ca diplomația să ne dea azi dreptul nostru. S'o dorim! Deie-i Dumnezeu puteri supraumane ministrului care are astăzi grija României! Dacă e vorba de Machiavel, să-i împrumute d. Virgil Arion tot arsenalul științei politice a Renașterii! Dacă e vorba de altceva, tot trecutul nostru eroic să-i îmbogățească și să-i întărească sufletul. Dar, și dacă diplomația nu ni-ar da nimic, noi vom izbândi.

Și anume în ceasul când vom avea singurul lucru care nu ne poate înșela niciodată, perfectă organizare a tuturor puterilor noastre.

Provocări nemțești. Poporul german nu se poate îndeajuns mira cum de imperiul german a rămas în războiul actual aproape cu desăvârșire izolat. După izbucnirea războiului n'au intrat în acțiune, alături de ea, aliatele ei Italia și România, iar Japonia, dela care se aștepta să atace Rusia, s'a aliat și ea cu dușmanele Germaniei, — iar azi și aliata de odinioară Italia a pornit în războiu împotriva ei.

Izolarea aceasta poate să uimească numai pe ceice nu *vreau* să vadă cum a procedat și procedează Germania, numai pe ceice se fac orbi în fața provocărilor nemțești. N'a fost oare o sfidare vădită încălcarea neutralității Belgiei? N'a fost o sfidare felul cum s'au purtat Germanii în Belgia cucerită, distrugând monumente istorice și omorând sute de cetățeni belgieni nevinovați? N'a fost o sfidare întrebuițarea de gaze asfixiante în luptele din Flandra și scufundarea atâtor vase de transport neutre?

Cine ar mai putea sta, spre pildă, uimit — după scufundarea vaporului „Lusitania“, scufundare făcută fără orice aviz prealabil care ar fi făcut cu puțință miilor de pasageri din țări neutre să părăsească vaporul — dacă și Statele-Unite ale Americii de Nord s'ar înșira în curând alături de dușmanii Germaniei?

Izolarea de azi a Germaniei nu este efectul unei conjurații perfide, cum afirmă presa germană, ci este efectul propriilor ei provocări. Este numai reacțiunea barbariilor săvârșite în cursul acestui războiu sângeros de „cultura superioară“ germană.

Mișcarea culturală.

„**Hasburgii, Ungurii și Românii**“ este titlul unei lucrări noi datorite d-lor *I. Rusu-Abrudeanu* și *Vasile Stoica*. S'a scris mai ales în vremile din urmă, mult, foarte mult despre Românii din Ungaria și relațiile lor cu Ungurii și Hasburgii. S'a scris nu numai în ziare, ci și în broșuri și cărți, încât tema ar părea aproape secată. Cu toate aceste, lucrarea d-lor *Rusu-Abrudeanu* și *V. Stoica* nu este o lucrare de prisos, care nu mai aduce nimic nou, ci dimpotrivă ne prezintă pentru întâia dată un tablou general mai amănunțit al luptelor Românilor din Ungaria împotriva celor două puteri cari ne dușmăniau unul pe față: Ungurii, și unul pe ascuns: Hasburgii.

Lucrarea (un volum de peste 200 pagini) va putea fi citită cu folos chiar și de mulți „cunoscători“ ai chestiunii Românilor de peste munți.

Concertul d-nei Lucia Cosma. Miercuri 6 Mai a avut loc, în sala dela Liedertafel, concertul doamnei Lucia Cosma. Concertul a fost onorat cu prezența M. Sale Regina Maria și a A. Sale Regale Principesa Elisabeta. Publicul numeros și ales a admirat și cu acest prilej înaltele calități artistice ale d-nei Lucia Cosma, care printr'o voce colorată melodioasă și dulce, printr'o interpretare adevărată,

printr'o pregătire serioasă, și prin înfățișarea-i distinsă a meritat pe deplin aplauzele cele mai calde.—Amintim indeosebi măestria cu care a fost interpretată *Aria nebunii* din opera „Lucia de Lammermoor”. Alături de liederurile lui Mendelsson și Schumann, mai mult au fost însă gustate cântecile compozitorilor francezi, printre cari Crépuscule de Massenet s-a și bisat.

Inimă de frate. Un abonat al nostru, înalt magistrat, ne scrie următoarele:

„M'am abonat pe șase luni la revista D-voastră pentru a nu refuza propunerea abonamentului, făcută de un amic simpatic. Astăzi însă după ce am citit-o, îl prelungesc încă pe șase luni pentru valoarea ei și ca să-mi satisfac conștiința. Revista până la trecerea noastră peste Carpați va consola pe frați de întârzierea ce punem spre a-i dezrobi“...

Iduioșafi de aceste sentimente venite din inimă de frate, mulțumim celui ce ne scrie aceste rânduri. Ele sunt pentru noi o mângâiere și o dovadă că solidaritatea națională străbate ca un curent puternic tot organismul națiunii.

* * *

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Epiloguri. Intre și afară de granițele țării românești de o vreme încoace umblă tot felul de zvonuri cari se concentrează într'unul singur. Germania vrea să facă concesii și României.

La început, Germania a oferit Basarabia, apoi a mai adăogat și Bucovina. Mai târziu, când tratativele cu Italia se începuseră și înțelegerea întâmpina greutăți mari, Germania a mai adăogat și două județe din Ardeal: Făgărașul și o parte din Brașov. De câteva zile, de când Italia a declarat războiul, Germania oferă Ardealul întreg. Și toate aceste fără război.

Și, prin urmare, guvernul este trădător dacă nu merge alături de Germania...

Noi destăinuim un secret: se mai așteaptă dela Germania să ofere României și o colonie în Africa unde să fie trimiși toți germano-filii cari au servit România cu atâta „desinteresare“.

CASA FONDATĂ ÎN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII DE PĂDURI DE STEJAR ȘI BRAD

MARE DEPOZIT DE CHEREȘTEA ȘI FIERĂRIE

ȘI PRIMA FABRICA ROMÂNEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BĂRBULESCU

(PLOEȘTI)

CENTRALA :
CALEA CÂMPINEI No. 64

FABRICA :
CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA : VIA STELLA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

RAION SPECIAL PENTRU MOBILE ȘI TÂMLĂRIE ÎN ORICE STIL ȘI DE COMANDĂ

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELĂRIE

FABRICA DE TĂBĂCĂRIE

ȘI EXPLOATĂRI DE PADURI

LEMNE DE FOC ȘI DE CONSTRUCȚIE

BIBLIOGRAFIE

<i>Iorga</i> , Istoria comerțului românesc I	Lei 3.50
„ O luptă literară vol. I	„ 3.—
„ Intrunirea Ligei culturale dela 15 Februarie 1915	„ 30
„ Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor	„ 50
„ Conspirații și scandaluri bisericești	„ 25
„ Ce este un monument istoric	„ 25
<i>Baden-Powell</i> , Cercetașii	„ 3.—
<i>Scănteie</i> , Legea pentru avutul Străinilor	„ 1.—
<i>Dr. I. Mihalovici</i> , Plăgile prin arme de foc de război ale Craniului	„ 1.50
<i>F. Sion</i> , Despre Bancrute și Faliment	„ 1.50
<i>Maior V. A. Bacaloglu</i> , Scripuri patriotice	„ 1.20
<i>G. T. M. Varone</i> , Existența, Munca, Plictiseala și Minciuna.	„ 1.—
<i>I. Pârvu</i> , După moartea lui Manase piesă în 3 acte	„ 1.50
<i>E. Stușanschi</i> , Bucovina în zilele Rușilor	„ 1.—
<i>I. Vasilescu</i> , Recensământul și modificările impunerilor în legea pentru constatarea contribuțiunilor directe	„ 1.50
<i>P. C. Godescu</i> , Furii pustiesc ogorul	„ 40
<i>Z. Bârsan</i> , Ca mâine va bate ceasul	„ 50
<i>V. V. Haneș</i> , Francezii și Românii	„ 75
<i>Rădulescu</i> , Lucrări asupra unei organizări a comerțului de cereale	„ 40
<i>Rădulescu</i> , Asigurările agricole mutuale	„ 50
<i>Dr. Aurel Morariu</i> , Bucovina 1774—1914	„ 1.50
<i>Maiorul C. Săvescu și Maiorul I. Manolescu 1914—1915</i> , Răz- boiul cel mare	„ 6.80
<i>Mircea Alexiu</i> , Din împărăția durerii	„ 30
<i>Dr. Urechă</i> , Factor răspunzător, decorat, mica publicitate.	„ 50
<i>Demetrescu</i> , Spre ziua cea mare	„ 1.—
<i>Const. Golescu</i> , Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826.	„ 2.—
<i>Al. F. Stanciovici</i> , Harta Etnografică a țărilor locuite de români	„ 2.—
<i>D. Stoenescu</i> , Legea asupra drepturile proprietarilor	„ 4.—
<i>G. Montignac</i> , Kaiserul? piesă într'un act	„ 6.—
<i>I. Vasilescu</i> , Contravențiunile fiscale	„ 2.—
<i>Dr. V. Grünfeld</i> , Căutarea sănătății	„ 1.50
<i>I. Radu</i> , Conflagrațiunea Europeană și dreptul internațio- nal public	„ 1.50
<i>G. T. Ionescu</i> , Buletinul legilor și regulamentelor 1913—1914.	„ 5.—
<i>I. C. Cantemir</i> , Prințul de Bismarck 1815—1898	„ 6.—
<i>Gorovei</i> , Șezătoarea vol. XIV	„ 3.—
Toate aceste cărți și publicațiuni se găsesc de vânzare la	
A. A. Stănculescu Bd. Elisabeta No. 5 (Eforie).	Librăria